

2022

Gyermekvédelmi Irányelv

a Nők Lapja számára

Készítette:

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

1 Felelősségvállalás

A 21. században a médiának alapvető szemlélet- és értékformáló szerepe van. Egy médiafelület hatása nemcsak a jelenben, de a jövőben is érvényesülhet. Ez utóbbi különösen igaz az interneten is elérhető tartalmak esetén, hiszen azok könnyebben átvehető, idézhető, több embert és őket gyorsabban elérő anyagot jelentenek.

A Nők Lapja portfolio, felismerve az ezekből fakadó társadalmi felelősségét, alapértékein túl a gyerekek védelme, jóléte és biztonsága mellett is elkötelezett. Felelősséggel tartozunk azért, ahogyan a gyerekeket bemutatjuk, ábrázoljuk, ahogy velük kapcsolatban kommunikálunk. Továbbá felelősséggel tartozunk azokért a gyerekekért is, akikkel a munkánk során közvetlenül kapcsolatba kerülünk.

Amellett, hogy a gyerekeket minden esetben egyenrangú partnerként kezeljük, szem előtt kell tartanunk azt, hogy a kapcsolat minőségének és kereteinek a meghatározása alapvetően a mi felelősségünk. Ez a felelősség abból fakad, hogy több szempontból „hatalmi helyzetben” vagyunk a gyerekekkel szemben:

- mi vagyunk a felnőttek, az idősebbek, a tapasztaltabbak;
- mi mozgunk otthonosan az újságírás, a tartalomgyártás területén;
- nekünk van erőforrásunk és lehetőségünk ahhoz, hogy megszólítsuk a társadalmat, befolyásoljuk a közgondolkozást.

1 Felelősségvállalás

Jelen Irányelv célja azoknak a szempontoknak az áttekintése, amelyeknek a gyerekek jólléte érdekében érvényesülniük kell a tartalom előállítása és közlése során. Eddig is ezek mentén a célok, értékek és alapelvek mentén működtünk, és törekedtünk arra, hogy minden munkatársunk ezt képviselje. Az Irányelv nem az újdonság erejével hat. Abban segít, hogy transzparensen és tudatosan felvállaljuk elköteleződésünket a velünk kapcsolatba kerülő gyerekek jóllétéért.

Jelen Irányelv hozzájárul ahhoz, hogy:

- a gyerekeknek biztonságban és jól legyenek a velünk való együttműködés során;
- a szülők biztonságban, „jó kezekben” tudják a lap munkatársaival kapcsolatba került gyereket, és a történeteiket;
- könnyebben eligazodjanak a Nők Lapja munkatársai a felmerülő gyermekvédelmi, gyermekjogi kérdésekben.

2 Értékek

Az Irányelv azoknak az értékeknek a mentén készült, amelyek áthatják a munkánkat: valamennyi, általunk készített médiatartalmat, a nyilvános kommunikációnkat és általában azt, ahogyan a gyerekekről – vagyis valamennyi 18 éven aluli személyről – gondolkodunk.

A gyermekjogok nem elvont jogi rendelkezések. Ha átgondoljuk, és egy papírlapra megpróbáljuk összeírni, hogy mire van szüksége egy gyereknek ahhoz, hogy jól legyen, és mitől kell megvédeni, hogy a gyerekkora ne sérüljön, akkor gyakorlatilag tökéletesen összeszedtük a Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseit. Hiszen a gyermekjogok azt írják elő, hogy minden gyereknek joga van a családhoz, a biztonsághoz, az erőszaktól való védelemhez, az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és ahhoz, hogy a szülei gondoskodjanak róla, az állam pedig álljon készen arra, hogy segítsen a szülőknek és a gyerekeknek, ha szükség van rá.

2 Értékek

Az emberi méltóság védelme

A gyerekeket partnerként és tisztelettel kezeljük. Minden gyereket megillet az elismerés és elfogadás, amely alapján értékesnek és megbecsültnek érezheti magát a társadalom egészében és kisebb közösségeiben egyaránt.

„Do no harm” – Nem okozhatunk kárt!

Mindent megteszünk azért, hogy tevékenységünk során egy gyerek se szenvedjen semmilyen sérülést (se fizikait, se érzelmit), ne csorbuljon az emberi méltóságuk. Ez egyaránt érvényes azokra a gyerekekre nézve, akikkel közvetlenül kapcsolatba kerülünk (például interjút készítünk velük), valamint a gyerekekre általában (például amikor gyerekekről, a gyerekek családon belüli helyzetéről írunk cikket).

Erőszakmentesség és zéró tolerancia

Elítéljük és elfogadhatatlannak tartjuk a gyermekekkel szembeni bántalmazás, erőszak, zaklatás és visszaélés minden formáját. Munkánk során biztonságos környezet és közösség létrehozására törekszünk.

Felelősség az általunk teremtett valóságért

Az általunk előállított tartalmak elkészítése és publikálása során odafigyelünk arra, hogy az hogyan hathat a gyerekekre és a körülöttük élő felelős felnőttekre. Különösen nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy ne stigmatizáljunk, és ne keltsünk haragot egy gyerekkel, gyerekcsoporttal vagy élethelyzettel szemben sem.

A valóság iránti felelősség azt is jelenti, hogy törekszünk a valóságot a maga komplexitásában bemutatni: hangot adunk azoknak a gyerekeknek is, akiknek kevesebb lehetőségük, erőforrásuk van hallatni a hangjukat, és teszünk azért, hogy láthatóvá váljanak a „láthatatlan” gyerekcsoportok is.

2 Értékek

A gyerekek részvétele

A gyerekek tisztelete és partnerként való kezelése azt is jelenti, hogy valóban részt tudnak venni az őket érintő folyamatokban, akár már a téma kiválasztásától kezdve. Hogy ne tárgyai, hanem alanyai legyenek a közös munkának. Ez két irányból állít elénk követelményeket. Egyrészt mindent meg kell tennünk azért, hogy a gyerekek értsék a részvételük célját, folyamatát, és a legjobb képességeik szerint tudjanak részt venni egy-egy médiatartalom létrehozásában. Úgy kell tájékoztatnunk és kérdeznünk őket, hogy valóban megértsenek bennünket. Úgy kell viselkednünk velük, hogy minden befolyásolás, nyomás és félelem nélkül tudjanak velünk együttműködni. Meg kell teremtenünk azokat az időbeli és tárgybeli lehetőségeket számukra, hogy a legjobb tudásuk szerint tudjanak részt venni a közös munkában.

A gyerekek valódi részvételének másik feltétele az, hogy odafigyelünk arra és súlyt adunk annak, amit mondanak. Nem elég megkérdeznünk a gyerekeket, hanem értő módon meg is kell hallgatnunk őket. Azért kérdezzük meg őket, mert az ő gondolataikat, nézőpontjukat szeretnénk bemutatni, vagy mert számít a véleményük. Fontos ehhez, hogy valóban azt közvetítsük, amit ők üzennek, és olyan formában, ahogy az nekik jó: elfogadással és tisztelettel, illetve vegyük figyelembe azt, amit elmondanak, legyen hatása a részvételüknek. Ez a gyakorlatban azt is jelenti, hogy egy médiatartalomban ténylegesen megjelenik a gyerekek által elmondott üzenet, hogy van lehetősége egy gyereknek beleszólni a róla/vele készült tartalmakba, és hogy bármikor dönthet úgy, hogy nem válaszol valamire, vagy nem folytatja a közös munkát.

3 Alapelvek

Felnőttként és újságíróként mintaként állunk a gyerekek előtt. Mellettük azért a közösségért is felelősek vagyunk, amelyet képviselünk, amely nevében az interjút, cikket készítjük, és amely elkötelezett a gyerekek védelme és tisztelete mellett.

Ezek az alapelvek a gyerekekkel való kapcsolatokban minden irányba érvényesek. A gyerek felé is, és a gyermektől a munkatársaink felé, valamint a munkatársak közötti kapcsolatokban is. A védelmi irányelvek akkor működnek jól, ha mindenki biztonságban érzi magát, mert pontos, egyértelmű és tiszta kereteket jelölnek ki a munka során létrejövő emberi kapcsolatokban.

Az Irányelv következő fejezetei evidensek lesznek sokak számára – talán zavaró is lehet nekik, hogy miért kell ilyen magától értetődő dolgokat leírni. Az Irányelv nekik is hasznos lehet, hiszen így egységben lehet látni a főbb szempontokat – akiknek pedig nem evidens minden alapelv, nekik nagy segítség ha megerősítést kapnak azokon a területeken, ahol az szükséges.

3 Alapelvek

Tiszteletben tartom a gyermek háttérét, kultúráját és hitét. Nem diszkriminálom a gyereket. Minden gyereket egyenlőnek fogadok el, és ügyeiket megkülönböztetés nélkül kezelem.

A munkám során a bántalmazás és erőszak valamennyi formájával szembeni zéró tolerancia alapelvét képviselem.

Nem használok olyan nyelvezetet, vagy nem viselkedem oly módon, amely megfélemlítheti, zavarba hozhatja, vagy megalázza a gyereket.

Felelősséget vállalok azért, hogy int felnőtt és mint újságíró, szerepmódel és minta is vagyok a gyerek számára.

Mindent megteszek a kommunikációs akadályok leküzdésére, és figyelek arra hogy a gyerek mindig értse amit mondok.

A „jó ügy” sosem lehet fontosabb, mint az a cél, hogy ne ártsunk egyetlen gyereknek sem.

A gyermek magánéletét tiszteletben tartom és védem.

4 Áttekintés

Gyerekekkel kapcsolatos témák

Gyerekekhez kapcsolódó téma meghatározásakor, annak kiválasztása előtt minden esetben fontos végiggondolni a releváns etikai és gyakorlati, illetve gyermekjogi megfontolásokat. Ezáltal már a tartalomgyártás legelső fázisában is sokat tehetünk azért, hogy csökkentsük a cikk elkészítése során a gyerekekre veszélyeket rejt(het)ő helyzeteket, és hogy minél inkább érvényesüljenek a részvételük szempontjából lényeges alapelvek, összhangban a szerkesztőség munkájával, az adott tartalom céljával (pl. társadalmi érzékenyítés, egy tabutéma megmutatása, egy érdekes történet elmesélése stb.)

4 Áttekintés

Gyerekek kiválasztása

A gyerekek kiválasztásakor – azaz amikor végiggondoljuk, hogy milyen gyerekek bevonása releváns a téma szempontjából, kiket szeretnénk megkeresni és felkérni nyilatkozatra – is kiemelkedően fontos szempont az objektivitás mindamelllett, hogy a témaválasztás során alkalmazott alapelveket itt is érvényesíteni kell.

Tájékoztatás

A tájékoztatás célja az, hogy egyértelművé váljon a gyerek és a törvényes képviselője számára minden olyan információ, amely meghatározza a gyerek együttműködésével kapcsolatos döntésüket. Pontosan milyen témában szeretnénk interjút készíteni? Kiket tervezünk megszólaltatni a cikkben? Az elkészült cikk hol jelenik majd meg? Milyen lépések vezetnek majd a cikk elkészüléséhez? Milyen feladatai lesznek a gyerekeknek? Ez mennyi ráfordítást jelent majd a részéről?

Az önmagában nem elég, hogy minden szükséges információ elhangzik – fontos, hogy azokat a gyerek meg is értse, és mindent befolyásolástól mentesen át is tudjon gondolni, hiszen csak így tud valódi döntést hozni.

4 Áttekintés

Engedély

A gyerektől és törvényes képviselőjétől mindenképpen kell engedély az interjúra, fotózásra, valamint azok közzétételére vonatkozóan – ennek hiányában nem folytathatjuk a gyerekekkel közös munkát. A fényképekkel kapcsolatos engedély megszerzésének kötelezettsége (a nagy tömegeket ábrázoló, például egy tüntetésen készült képeken kívül) az összes olyan fotóra vonatkozik, amelyen az adott gyerek felismerhető. Ebbe beletartoznak azok az esetek is, amikor több gyerekről készül közös kép.

A beleegyezésnek minden esetben előzetes tájékoztatást követően, írásban kell megtörténnie. Az engedély semmiképpen nem jöhet létre kényszer hatására, továbbá világossá kell tenni, hogy az elkészült fotó, felvétel vagy interjú széleskörűen kerülhet felhasználásra. Az engedély csak abban az esetben tekinthető teljes értékűnek, ha arról a gyerek életkorának, érettségének és igényeinek megfelelően kapott felvilágosítást, illetve ha a gyerekeknek volt módja előzetesen egy olyan felnőttel átbeszélni ezt a kérdést, akiben megbízik. Az engedély visszavonására a gyerekeknek és a törvényes képviselőjének minden esetben meg kell adni a lehetőséget.

4 Áttekintés

Kommunikáció

A gyerekekkel való együttműködésünk kizárólagos célja az adott interjú, cikk elkészítése – ez az, ami körvonalaz, ami kijelöli a határokat. Fontos, hogy a kapcsolat keretei az egész folyamat során egyértelműek legyenek. Ezek kijelölése döntően az újságíró feladata, hiszen – koránál és pozíciójánál fogva – ő van hatalmi helyzetben. Felnőttként és újságíróként mintaként állunk a gyerekek előtt. A gyerekek mellett azért a közösségért is felelősek vagyunk, amelyet képviselünk, amely nevében az interjút, cikket készítjük, és amely elkötelezett a gyerekek védelme és tisztelete mellett.

A kommunikációnk során a gyereket mindig partnerként, egyenrangú félként és tisztelettel kell kezelni.

4 Áttekintés

Személyes találkozás: interjúkészítés

Az interjúkészítés előtt minden esetben meg kell bizonyosodni arról, hogy a szükséges engedélyeket a gyermek és a törvényes képviselője a megfelelő tájékoztatást követően megadta.

A találkozások során alapvető cél, hogy a gyermek jól és biztonságban érezze magát. A gyermek feszültségtől, félelemtől és befolyásolástól mentesen egy biztonságos környezetben, tisztelettel övezve, partnerként kezelve és magabiztosan tudja magát kifejezni.

A gyerekeknek tudnia kell, hogy bármikor és bármire joga van nemet mondani. El kell neki mondani, hogy mi az, amire megkérheti őt a felnőtt, és mi az, ami meghaladja a kapcsolat határait. A keretek az újságírót is védik, hiszen egyértelművé teszik, hogy meddig és miért vagyunk felelősek a gyerekekkel kapcsolatban.

Bármilyen fontos célt, „jó ügyet” is képvisel egy cikk vagy fotó – nem lehet fontosabb a konkrét gyermek biztonságánál és jólléténél!

4 Áttekintés

Személyes találkozás: fényképezés

A találkozás elején, a fényképezés előtt minden esetben meg kell bizonyosodni arról, hogy a szükséges engedélyeket a gyerek és a törvényes képviselője a megfelelő tájékoztatást követően megadta.

A fényképezés nehéz, zavarba ejtő is lehet egy gyerek számára – legyen szó akár stúdiófotózásról, akár fotóriportról. Ezért fontos, hogy a magatartási és kommunikációs előírások, megfontolások mellett minden további szükséges dolgot is megtegyünk azért, hogy a gyerek minél kényelmesebben és minél nagyobb biztonságban érezze magát.

4 Áttekintés

Képhasználat

A vizuális elemek (fotók, illusztrációk, online tartalom esetében a videók képanyaga) fontosak. Lehetőséget biztosítanak többek között arra, hogy egy nehéz helyzetet etikusan, empatikusan, ugyanakkor hatásosan bemutassunk. Használatuk szorosan kapcsolódik a szöveghez (kontextus, adatok, információk), amellyel megjelennek, így a tartalom megvizsgálása abból a szempontból, hogy jelent(het)-e veszélyt a benne szereplő gyerek(ek) biztonságára nézve, a képi és a szöveges elemeket együttesen kell hogy kezelje. Különösen érdemes odafigyelni azoknál a témáknál, amelyek nemcsak társadalmilag érzékenyek, de esetükben magas a kockázata a stigmatizációnak és annak, hogy az érintett (lefotózott) gyereket a megjelent tartalom következményeképpen negatív hatások érik – az ezekhez kapcsolódó vizuális anyagoknak mind az elkészítése, mind pedig a megjelenítése komoly körültekintést kíván.

A fotók, videók tekintetében minden esetben meg kell győződni arról, hogy közzétételük semmilyen tekintetben nem gyakorol kedvezőtlen hatást, illetve nem jelent veszélyt vagy kockázatot a gyerekekre vagy a családjukra nézve.

Kerüljük az olyan képek publikálását, amelyek a gyerekek, családjának, környezetének, közösségének közvetlenül (pl. a személyiségi jogait/méltóságukat sértő, kiszolgáltatott módon ábrázolják őket a fotók) vagy közvetetten (pl. sztereotípiákat erősítenek meg a képi ábrázolások) sérelmet okozhatnak.

4 Áttekintés

A fénykép személyes adatnak minősül, ezért azt a 2011. évi CXII. törvény rendelkezéseinek megfelelően kell kezelni. Tisztességes és hiteles forrásokból származó képek alkalmazására van szükség (pl. MTI használata nem javasolt a képekre vonatkozó hiányos/nem egyértelmű információk miatt).

18 éven aluli gyereket ábrázoló fotó/videó publikálásához a szülőtől/törvényes képviselőtől és korának, érettségének megfelelően a gyerektől is előzetes engedély szükséges. A gyerekekről készült felvételeket az általuk megfelelő tájékoztatás után jóváhagyott célokra szabad felhasználni.

A képarchívumban tárolt, gyereket is ábrázoló felvételek kapcsán is elengedhetetlen annak az információnak a megléte és hitelessége, hogy a szükséges jogi feltételrendszer teljesül-e, így megelőzve képek jogszerűtlen (ismételt) felhasználását. Ide tartozó információk:

- gyerek életkora;
- gyerek és a szülő hozzájárulása;
- GDPR-megfelelőség: pl. a kép leírásában a gyerekekre és a családjára vonatkozó információk körültekintő használata – magánélet védelme.

4 Áttekintés

Kerülendő gyerekábrázolások

- A gyerek megalázó, kiszolgáltatott, nevetséges helyzetben való ábrázolása.
- A gyerek meztelen, félmeztelen ábrázolása; a gyerek intim helyzetben (pl. alvás, fürdés) való bemutatása, a gyerek testének használata.
- Olyan fotók használata, ahol arccal, felismerhetően látszik a gyerek, különösen akkor, ha a gyerek bevonása nem önkéntes, hiányzik az előzetes, valódi hozzájárulása, vagy életkora miatt/belátási képessége hiányában nincs tisztában azzal, hogy nyomtatásban/online fog megjelenni (stockfotók esetében is).
- Biztosítani kell, hogy a gyerekek ne olyan pózokban szerepeljenek a fotókon, amiket esetleg szexuálisan sugalmazónak
- Az indokolatlan, csak illusztrációként szolgáló gyerekfotók használatának visszaszorítása.

4 Áttekintés

Cikkírás, tartalom összeállítása

A tartalomnak (szöveg és képanyag együttesen) tisztelettel és empátiával kell bemutatnia a gyereket és környezetét, biztosítva, hogy az nem sérti a méltóságukat.

Minden gyereknek joga van a magánélethez, így ahhoz is, hogy személyes adataik (pl. nevük/becenevük, életkoruk, óvodájuk/iskolájuk neve), privát történeteik ne kerüljenek nyilvánosságra anélkül, hogy ez a legjobb érdeküket szolgálná, és hogy ehhez – életkoruknak és érettségüknek megfelelően – beleegyezésüket adnák (lásd E. fejezet). Ezt abban az esetben is szükséges szem előtt tartani, ha valaki a saját gyerekéről, családjáról ír vagy nyilatkozik.

Jóváhagyás

A gyerek partnerként kezelése azt is jelenti, hogy megadjuk neki a kontroll lehetőségét arra vonatkozóan, hogy mit és milyen formában teszünk vele kapcsolatban közzé, függetlenül attól, hogy az adott cikkben beazonosítható módon (például névvel, fényképpel, iskola/sportegyesületi tagság megjelölésével) fog szerepelni, vagy nem.

A gyerektől és törvényes képviselőjétől jóváhagyást kell kérni az elkészült szöveges és fényképes tartalmak közzétételére vonatkozóan.

4 Áttekintés

A cikk online kommunikációja

Az online elérhető cikkek kommunikációja szorosan összekapcsolódik a közösségi médiával, ám gyakori jelenség az, hogy a közösségimédia-fogyasztók jó része anélkül alkot véleményt egy tartalomról, hogy azt ténylegesen elolvasná. Érzékeny, tabukkal terhelt és ellentmondásos megítélésű társadalmi jelenségekről szóló anyagoknál javasolt a nagy fokú körültekintés a rövid tartalmi kivonatok (lead, poszt) megírásakor. Indokolt esetben pedig erősen ajánlott a kommentek moderálása, törlése, vagy akár a kommentelési lehetőség megszüntetése.

Visszajelzés a gyerekek számára

A legtöbb gyerek számára nagy és fontos élményt jelenthet az, hogy interjút ad, ha megjelenik valahol a véleménye, üzenete. Nagy valószínűséggel kíváncsi a visszajelzésünkre és arra, hogy a vele készült interjúnak milyen „utóélete” van. Beszéljük meg a gyerekekkel, hogy – ha igényli – néhány héttel a cikk megjelenése után írunk pár sort a fogadtatásáról, illetve bátorítsuk, hogy ő is nyugodtan írhat nekünk a cikkel kapcsolatban kérdéseket.

4 Áttekintés

Az elkészült interjú, cikk belső utóélete

A gyerekekkel folytatott munka során bármikor merülhetnek fel nehéz kérdések, illetve a legkörültekintőbb, a gyerekekre valóban odafigyelő újságírói tevékenység során is érheti kellemetlenség vagy sérelem a gyerekeket. Ezek bekövetkezésének a kockázatát akkor tudjuk leginkább csökkenteni, ha tanulunk a felmerülő helyzetekből, esetekből, valamint azok kezeléséből.

Jelzés és felelősség

Ha gyerekekkel dolgozunk, megismerjük a helyzetüket, történeteiket, akkor felelősséggel is tartozunk értük. Ez a felelősség egyrészt azt jelenti, hogy a közös munka során biztonságos és komfortos környezetet teremtünk számukra. Másrészt azt, hogy a történetüket hitelesen és a számukra megfelelő formában közöljük. Harmadrészt pedig azt, hogy ha azt észleljük vagy gyanítjuk, hogy egy gyerek veszélyben van, akkor megteesszük a megfelelő lépéseket a biztonsága érdekében.

Köszönjük hogy elolvastad a irányelvet!

Ha kérdésed, megjegyzésed, kérésed van, kérjük
fordulj a gyermekjogi mentorokhoz.

Nevüket és elérhetőségüket megtalálod a
szerkesztőségben.

Ha az irányelvvvel kapcsolatban van észrevételed,
kérjük, írd a szilvi.gyurko@hintalovon.hu e-mail
címre.